

Ocean Vuong: Lyhyt maallinen loistomme

[PM/31 ADMIN](#)

Kerron kaiken, mistä et saa tietää – RIITTA VAISMAA (13.5.2021)

Pari vuotta sitten ilmestyi suomeksi käännettyinä kaksi Vietnamin venepakolaisen Kim Thúyn romaania. *Vi* ja *Ru* ovat jotakin aivan muuta kuin Vietnamista paenneen Ocean Vuongin (s. 1988) *Lyhyt maallinen loistomme*. Thúyn romaanit ovat vakavista teemoistaan huolimatta kuin kansantarua ja maagista realismia. Myös Vuongin romaani on ilmaisultaan herkkä ja kaunis ja tunnelmaltaan haikea, mutta se on myös raastava ja raadollinen.

Thúyn vietnamilaiset ovat päätyneet Kanadaan, missä heitä kannattelee sukulaisten ja maanmiesten yhteisö. Vuongin päähenkilöiden uusi koti on USA:n Connecticutissa, missä he ovat lähes ainoat keltaiset ja pohjasakkaa

ilman verkostoja. Äiti opettaa poikaansa, Vuongin päähenkilöä ja minäkertojaa, olemaan näkymätön ja muistuttaa, että ”*olet jo valmiiksi vietnamilainen*”.

Lyhyt maallinen loistomme on autofiktiivinen romaani ja pojan kirje äidille, joka ei osaa lukea. Poika kirjoittaa, että ”*kerron sinulle kaiken mitä et koskaan saa tietää*”. Hän kartoittaa omaa ja perheensä historiaa ja kertoo omasta tiestään, jonka todennäköisempi päätepiste olisi ollut kuolla huumeiden yliannostukseen kuin päätyä kirjailijaksi ja akateemiseksi kirjoittamisen opettajaksi.

Minäkertojan nimi on vietnamiksi pikkukoira. Vietnaminissa on tapana antaa pojille pelottavia nimiä, jotta pahat henget ohittaisivat heidät. Pikkukoira, joka kirjoitetaan teoksessa pienellä alkukirjaimella, on tässä suhteessa hyvin vaatimaton mutta merkitsee rakkautta lapseen.

— Jos siis rakastaa jotain, sille annetaan nimi jonkin niin arvottoman mukaan, että se voi jäädä koskematta – ja henkiin. Nimi, jokin niin hauras kuin nimi, voi myös olla kilpi. Pikkukoiran kilpi.

Äiti Ruusu on vietnamilaisen äidin ja amerikkalaisen sotilaan lapsi. Toinen pojan kehitykseen vaikuttava tärkeä nainen on isoäiti Lan, mikä tarkoittaa Liljaa. Lan ottaa itse itselleen nimen 17-vuotiaana. Hänen alkuperäinen imensä on ollut seitsemäs, perheen lapsiluvun mukaan.

Poika on syntynyt Saigonissa, missä perhe on elänyt hyvin vaatimattomissa oloissa. On jopa nähty nälkää. Lan on ryhtynyt amerikkalaisten ilotytöksi, kun muutakaan työtä ei ollut. Hän kuitenkin tapaa USA:n sotilaan ja menee tämän kanssa naimisiin. Hän on tuolloin jo raskaana, joten Paul, joka pelastaa perheen filippiiniläiseltä pakolaisleiriltä, ei ole Ruusun isä. Paul on pojalle tärkeä aikuinen, hyvä vaari vaikkei vaari olekaan.

Poika on tullut kaksivuotiaana USA:han. Hän aloittaa koulun osaamatta sanaakaan englantia. Kotiolot ovat vaatimattomat. Väkivaltainen isä on häipynyt kuvioista. Äiti lyö poikaansa, vaikka tätä syvästi rakastaakin. Sanotaan, että traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivät vanhemmat lyövät lapsiaan normaalia todennäköisemmin.

Vuong kirjoittaa paljon kielestä. Perheessä puhutaan sekakieltä. Naiset oppivat joitakin englannin sanoja ja ilmaisuja, vietnamin kielikin tyypistyy vuosi vuodelta. Pian poika on jo äitinsä ja isoitinsä tulkki. Äiti työskentelee alkuun kellotehtaalla. Pienen pojan on soitettava äidin esimiehelle ja pyydettyä äidille lyhyempää työaikaa. Liikuttavassa kohtauksessa pikkukoira on äitinsä kanssa ostoksilla. Äiti on ostamassa mekon ja haluaa pojan katsovan tuoteselosteesta, onko mekko tulenkestävä. Poika huomaa asian tärkeyden äidille ja sanoo mekon olevan tulenkestävä. Sota ei lähde ihmisestä, Vuong kirjoittaa.

Sen sijaan pikkukoira ei pysty auttamaan naisia, kun nämä haluaisivat ostaa ainekset häränhantäkeittoon, sanat eivät riitä. Edes äidin ja isoäidin pantomiimiesitys ei tuo ymmärrystä – heille vain nauretaan. Lopulta

he ostavat juhlapäiväksi vain leivän ja majoneesia. Äiti on alusta asti luullut, että majoneesi on amerikkalaista voita, ja leipä ja majoneesi korvaavat usein oikean ruuan.

Muiden aasialaisten naisten tapaan äidin varsinainen työ löytyy kynsihoitolasta. Kaikki ajattelevat työn tilapäiseksi ratkaisuksi, mutta muuta työtä ei ole koskaan tarjolla. Päivät ovat pitkiä, palkka on olematon, jos ei onnistu saamaan tippiä. Tärkein sana on anteeksi. Sillä osoitetaan oma alisteinen asema suhteessa asiakkaisiin. Lapset ovat usein mukana ja apuna asetonin ja muiden kemikaalien täyttämässä hoitolassa. Takahuoneessa höyryää iso wokkipannu ja täyttää ilman kemikaalien lisäksi itämaisten mausteiden höyryllä.

Lyhyt maallinen loistomme on rakenteeltaan monipuolinen. Vuong kuljettaa tarinaa monessa aikatasossa. Perusrakenne on kirje äidille, ja poika käyttää toisen persoonan puhuttelumuotoa. Näin ei ole kuitenkaan koko aikaa. Vuongin kerronta on katkelmallista mutta ei silti lainkaan hajanaista.

Vuong kertoo Vietnamin ja sen kansan historiaa oman perheen vaiheiden kautta. Sodan runteleman maan olot ja niin ranskalaisten kuin amerikkalaisten julma ja välinpitämätön siirtomaa-asetus alkuperäisväestöä kohtaan saa tuntumaan kollektiivista häpeää.

Erittäin kiinnostava on pikkukoiran kehityskertomus, joka liittyy kirjeeseen. Eri episodeissa tulee esiin amerikkalainen jokapäiväinen rasisimi. Vääränväristen ihmisarvoa poljetaan aivan nykypäiväänkin tulevissa jaksoissa. Asuinalueen amerikkalaisetkin ovat pääosin huonosti toimeentulevia, huonosti koulutettuja ja maailmasta yllättävän tietämättömiä. Keltainen pikkukoira selviää opiskelemaan ja aina kirjailijaksi saakka. Näin ei käy kenellekään valkoisista pojista tai tytöistä.

Pikkukoira saa ensimmäisen kesätyöpaikkansa tupakkaviljelmältä. Palkka maksetaan pimeästi, koska pojan ikä ei riitä viralliseen työsuhteeseen. Työpaikasta tulee käänteentekevä, kun valkoinen, kovapintainen poika Trevor ja pikkukoira ystäväystyvät. Alkoholisoitunutta isäänsä vihaava Trevor voi kulkea tupakkafarmilla myös työajan ulkopuolella, koska pomo on hänen isoisänsä.

Jo 15-kesäisenä Trevorin maailmaan kuuluvat monet huumeet, joihin pikkukoiraakin saa tuntuman. Huumeita tärkeämpää yksinäiselle pikkukoiralta on kuitenkin ystävyys, johon pian kuuluu muutakin. Pikkukoira ei ole tiennyt halun saatikka himon olemassaolosta. Hiljalleen poikien välille kasvaa fyysinen ja sukupuolinen läheisyys, lopulta myös paneminen – tätä sanaa pikkukoira käyttää. Vaikka läheisyys on merkittävää, se myös sysää pikkukoiran taas uuteen marginaaliin.

Huumeiden käyttö on yleistä muillakin pojilla. Kiinnostavaa on, että viime vuonna suomeksi ilmestyneessä ghanalaisamerikkalaisen Yaa Gysin romaanissa *Maa ja taivas* on nuorella miehellä samantapainen kohtalo kuin Trevorilla. Molemmissa poika loukkaa nilkkansa ja saa heti hoidoksi vahvoja opioideja, jotka koituvat

poikien kohtaloksi. Meilläkin paljon puhutaan USA:n opioidikriisistä ja sitä pelätään niin, että kipupotilaiden hoito on paikoin vaarassa. Suomessa nilkkansa venäyttäneelle tai murtaneelle ei moisia lääkkeitä kirjoitettaisi.

Huumeet kuuluvat keskeisenä osana Vuongin kuvaamien huono-osaisten amerikkalaisnuorten elämään. Kun pikkukoira tulee yliopisto-opiskelijana käymään kotona, hän laskee, että seitsemän hänen kavreistaan on kuollut ja neljä heistä yliannostukseen, todennäköisesti viideskin. Trevor kokee monia vatsahuuhteluita ennen lopullista kohtaloaan.

Pitkään emmittyyään poika kertoo äidilleen seksuaalisesta suuntauksestaan. Hän kertoo äidille, ettei tykkää tytöistä. Äiti ihmettelee, että keistä sitten. Kun pikkukoira sanoo, että pojista, äiti hetken mietittyään kysyy, aikooko poika vastedes käyttää mekkoa. Asia ei lopulta ole äidille iso, hän ei halua hylätä poikaansa.

Vuongin ilmaisu on kaunista, kuulasta ja keveää, vaikka hän kirjoittaa vaikeista asioista. Kerronta on aforistista, jopa lyyristä. Hän onkin aloittanut uransa lyyrikkona ja esseistinä. *Lyhyt maallinen loistomme* on Vuongin ensimmäinen romaani. Tero Valkosen suomennostyo on varmasti ollut vaikeaa, mutta työn tulos on loistava.

Ocean Vuong: *Lyhyt maallinen loistomme* (On Earth We're Briefly Gorgeous). Suom. Tero Valkonen. S&S 2021. 261 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko